

*Baśnie
zabłudowskie*

Franciszek Kobryńczuk

Franciszek Kobryńczuk

Baśnie zabłudowskie

Zabłudów 2006

© Copyright by *Franciszek Kobryńczuk*, 2006

Redakcja
Jan Leończuk

Opracowanie graficzne
Andrzej Bazyluk

Ilustracje wykonały Dzieci z Miejskiego Ośrodka Animacji Kultury
w Zabłudowie pod kierownictwem *Katarzyny Pury*.

Ilustracje okładki
Emila Borysiewicz
Kamila Owsiejczuk

ISBN 83-60534-22-5

821.162.1-93

Wydawca
Biblioteka Publiczna w Zabłudowie

Wydawnictwo PRYMAT. Mariusz Śliwowski
Białystok, ul. Zwycięstwa 26C lok. 7
tel. 869 14 87, 0602 766 304
www.prymat.stnet.pl, e-mail: prymat@stnet.pl

KP Białystok-EO-2006/3014/1

Wstęp

Zapewne Opatrzność pozwoliła prof. Franciszkowi Kobryńczukowi mazowszaninowi z Korony, aby zakosztował, jak wielu Jego poprzedników, wędrowania w stronę Wielkiego Księstwa Litewskiego. I na jego obrzeżach napotkać miasto Zabłudów, onegdaj będące we władaniu wielkich rodów: Chodkiewiczów, Paców, Sapiehów, Leszczyńskich, Sanguszków, Radziwiłłów, Dembińskich, i w tym mieście nad Meletyną (dzisiaj: Rudnią) położonym - pozostawić najcenniejszy dar z serca płynących fascynacji, jaki może pozostawić Poeta Profesor. Choć czas nie był łaskawy dla miasta, nie pozostawił wiele pamiątek historycznych; unicestwił i rozproszył archiwalia, pamięć zatarł pozwolił Poecie ujrzeć jego fascynujące wnętrze. Bo tylko wyobraźnia poetycka może wędrować poza wszelakimi granicami, niczym nie skrępowana a syconą jedynie intuicją i zauroczeniem.

Historia zabłudowskiej ziemi pozyskała poprzez książkę Franciszka Kobryńczuka „najtrwalszy dokument”, jaki może przenosić pamięć ludzka. Zapisana w strofach, skrzących się dowcipem, wypełnionych fantazyjnymi wędrówkami, pozwala obudzić wśród dzieci i młodzieży, zainteresowania przeszłością ziemi najbliższej. Historią, która potrafi dojrzeć „korzenie osadzenia” i zrozumieć wiele, często niejasnych kart przeszłości, a przede wszystkim poprzez dydaktyczne, wierszowane przesłanie dozwala odkryć wrażliwość na piękno.

Czytelnik otrzymuje nowy tom wierszy cenionego poety, autora ponad trzydziestu książek, a zarazem książkę niezwykłą, baśniową opowieść o mieście Zabłudowie, jego ludziach i okolicach. Talent „czarodzieja słowa” - Profesora Franciszka Kobryńczuka ocala niejako nasze miasto i naszą lokalną historię. Zabłudowowi, przycupniętemu u wrót historycznej Korony, pozwala zrozumieć, czym jest i czym może być

dla miasta wyobraźnia.

Z ogromnym wzruszeniem towarzyszyłem narodzinom tej wspaniałej książki. Za talent, którym został obdarowany Zabłudów Panu Prof. dr hab. Franciszkowi Kobryńczukowi składam z serca płynące, staropolskie podziękowanie: Bóg zapłać!

Jan Leoniczuk

Bibliotece Publicznej w Zabłudowie za sfinansowanie i wydanie
tej książki składam najserdeczniejsze podziękowania
Autor

Gdzie leży Zabłudów?

- Za puszcza, za Błuda,
odszukasz bez trudu
gród sławny, bogaty,
co zwie się Zabłudów!

Tak kiedyś pouczał
podróżnych skrzat - brodacz,
gdzie leży to miasto,
gdzie w nim jest gospoda.
A dziś po tej puszczy
świat bajek pozostał,
więc znaleźć Zabłudów,
to sprawa nieprosta.
Podpowiem, jak szukać:
Jechać wprost do Łubnik.
Tam siedzi pod lipą,
w pasiece, przy studni,
poeta, z nim świątki
przydrożne i skrzaty,
które był zaprosił
ongis do swej chaty.
Zna dzieje tej Ziemi
i życie jej ludu.
On właśnie wam wskaże,
gdzie leży Zabłudów.
A jeśli na bilet
do Łubnik nie macie,
to siedźcie spokojnie
w rodzinnej swej chacie.
Mnie to ów poeta,
pod lipą gdy siedział,
o pięknym tym grodzie
wszystko opowiedział.
Jam uważnie słuchał
i te opowieści
w tych baśniach i bajkach
dokładnie umieścił.

Rudnia

Od stycznia do grudnia
płynie nasza Rudnia
jak modra wstążeczka.
Piękniejsza od Nilu,
bo bez krokodylów
ta podlaska rzeczka.

Podoba się wronie.
Gawron wraca do niej
i ptaki z mokradeł.
Jej szmerom świerszczyki
i żaby, słowiki
wtórować są rade.

Od stycznia do grudnia
płynie nasza Rudnia.
Ale nieraz nocą
zanika, gdzieś ginie
w tajemnej krainie,
nie wiadomo, po co.

Szpak sowę uszatkę
prosi: - Tę zagadkę
możesz nam wyjaśnić?
A sowa mu na to:
- Rudnia czasem w lato
ukrywa się w baśni.

Oświadczam, że sowa
prawdę w słowach chowa.
Jej wierzcie jedynie,
że ta rzeczka właśnie,
w tej chwili przez baśnie
w tej książeczce płynie.

Baba i diabeł

Pewna baba w Zabłudowie
raz sprzedała diabłu owies.
Lecz nie ziarno, tylko plewy
wysypała mu w cholewy.

Kiedyś zimą na rozdrożu
diabeł babie sprzedał kozuch.
Potem śmiał się w krzakach skryty;
kozuch wiatrem był podszyty.

W Zabłudowie raz na targu
pchły sprzedała baba diabłu.
- Jedz, to bardzo smaczny kminek!
Wsyp go przedtem pod pierzynę!

W Zabłudowie diabeł babie
dał na obiad udko żabie.
- Jedz to udko! Jest z kurczaka!
rzekł i śmiał się z baby w krzakach.

Sprytna baba za to udko
spiła diabła, lecz nie wódką,
a melisą, dzięki czemu
do swych piekieł trafić nie mógł.

Usnął diabeł w jej alkwie.
Plotki krążą w Zabłudowie,
że z tą babą w trybie pilnym
diabeł ma wziąć ślub cywilny.

Prawdą jest, że wkrótce diabeł
wziął za żonę sprytną babę.

Wielkie dobra nagromadził.
Działa mądrze, nie na oślepa.
Gdzie nie może sam poradzić,
tam swą dzielną żonę pośle.

Ananasy

Raz dwa asy - Ananasy
kłopotali sobie głowę,
czy PROTASY, czy PORTASY
zwie się wieś pod Zabłudowem?

- Ja uważam, że PORTASY -
rzekł ten, co się nosi modnie.
Krawcy tu dawnymi czasy
szyli portki czyli spodnie.

Rzekł ten, co ma skromne szaty:
- Ja uważam, że PROTASY.
Wioskę ową miał przed laty
dziedzic, co się zwał Protazy.

Wzięli obaj myśli w kupę.
Rozłożyli mapę Polski.
Przez mikroskop i przez lupę
odnaleźli ową wioskę.

Teraz wiedzą Ananasy,
Już nie łamią sobie głowy,
Czy PROTASY czy PORTASY
zwie się wieś pod Zabłudowem.

Żuki

W Zabłudowie na rynku
żuk do syna rzekł: - Synku,
nauka jest dla żuka
ważna jak świt i ranek,
więc zostań architektem!
Syn odrzekł: - Tak, zostanę!

W Zabłudowie na bruku
żuk do wnuka rzekł: - Wnuku,
nauka jest dla żuka
ważniejsza od hulanki,
więc zostań inżynierem!
Wnuk odrzekł: - Tak, zostanę!

Każdy z nich słów dochował.
Gdy skończyły nauki,
gdzieś koło Zabłudowa
zbudowały wieś ŻUKI.

Zaczarowany ogród

W Zabłudowie kiedyś proboszcz
miał warzywny ogród obok,
gdzie się stary sad rozdrzewiał.
Tu odmawiał w ciszy brewiarz.

Rosły tu: por, marchew, seler
i pietruszka obok dyni.
Oset, perz i inne ziele
pełna księdza gospodyni.

Raz rzecz dziwna, lecz prawdziwa
wydarzyła się w ogrodzie.
Przemówiły w nim warzywa
rano, tuż po słońca wschodzie.

Gospodyni przyszła z rana
po szczypiorek dla plebana.
Słyszy mowę swoich warzyw,
lecz nie polską. Myśli, kto tu
czynić czary się odważył?
Na jej czole krople potu
pojawiły się srebrzyste.
- Ludzie mogą mnie obwinić,
że mam układ z Antychrystem! -
wyszeptała gospodyni.

I pobiegła na plebanie.
Powiedziała wszystko księdzu,
że warzywa wpadły w manię
i w ogrodzie o czymś głądzą.

- O czym mówią, śmiało powiedz? -
spytał pleban zadyszany.
- Rozmawiają w obcej mowie
jakimś słowem mi nieznanym:
„mija, czyja, mam ja kija!”
Kto ma kija, ten zabija,
Więc z ogrodu w mig uciekłam.
Sprawa ta jest rodem z piekła.

Pleban miał już wiek sędziwy.
Bywał w świecie, znał języki.
Nikt go w życiu nie zadziwił
przez diabelskie jakieś tryki.

By nie zrosić swej sutanny,
uniósł nieco ją dobrodziej.
Gdy brzmiał ptaków śpiew poranny,
był z gospożą już w ogrodzie.
Słucha, słucha. Rzeczywiście,
ktoś rozmawia, nie po polsku.
Słucha, słucha. Oczywiście,
por do marchwi rzekł po włosku:
- Mamma mija, mamma mija...
- Nie mówiłam, że o kijach
mówią - rzekła gospodyni.
Pleban palcem znak uczynił,
by zamilkła i wyjaśnił:
- Mamy baśń, a tylko w baśni
może taka rzecz się zdarzyć.
Lecz w bajecznej opowieści,
którą dzieciom bają starzy,
prawdy jakaś część się mieści.
Pół tysiąca lat i troszkę
mija, kiedy mądrą Włoszkę
do Krakowa przywieziono,
by została króla żoną.
Bona było jej na imię.
Nie mieszkała jednak w Rzymie,
ale w pięknym Mediolanie.
Księcia Sforzy była córką.
Gdy karety głośny turkot
usłyszeli Krakowianie,
wyszli Bonie na spotkanie.
Razem z nią w północne strony
przybył spory dwór uczonych,
architektów i rzeźbiarzy,
filozofów i malarzy.
Przywieziono w skrzyniach pory
i selery, innych warzyw
całe paki, pełne wory,

których z naszych gospodarzy
nikt nie widział do tej pory.
Bona była w Zabłudowie.
Pisze o tym pewien człowiek.
Rzekła wtedy do warzywa:
- Gdy ktoś w obcy kraj przybywa,
musi poznać jego mowę
i zwyczaje całkiem nowe.
Gdy będziecie między sobą
mówić - ciągnął dalej proboszcz -
to was proszę z wielką troską,
niech ta mowa będzie włoską.

Długie kroki czas uczynił.
Fakty z głowy powypędział.
Żyje wnuczka gospodyni,
tej, co pełła ogród księdza.
Język włoski zna jak własny.
- Kto cię uczył? - gdy zapytasz,
odpowiada w sposób jasny:
- Moja babcia znakomita.
- A kim była?
- Proszę pana,
ogrodniczką u plebana.
Jeszcze panu muszę wyznać:
wiem, skąd wzięła się włoszczyzna.

Kamienne książki

Gdy nie było papieru,
gdy nie było drukarni,
pisano na kamieniach
wydobytych spod darni.
Na skałach i na ceglach
lub na płytach z granitu
tajemne jakieś znaki
rylcami wtedy ryto.
Było to pierwsze pismo
żyjących wówczas ludów,
których miasta i wioski
czas pokruszył bez trudu.
Człowiek z tych dziwnych znaków
w kształcie wysokich klinów
składał słowa i zdania,
uczył czytać swych synów.
Przetrwały wieki całe
te tablice kamienne.
Ktoś z uczonych odczytał
znaki na nich tajemne.
Przemówiły milczące
skały, głazy i cegły.
Powiedziały o czasach
bardzo, bardzo odległych.
Może kiedyś w muzeum
taką książkę spotkacie,
z której może się uczył
wasz sprzed wieków przyjaciel.

Szerszeń

Na badyłu siedzi szerszeń.
O jesieni pisze wiersze:
- Jesteś lepsza od tej wróżki,
która tylko obiecuje.
Ty nam słodkie dajesz gruszki.
Ty nie stawiasz dzieciom dwójek,
gdy rok szkolny im się zaczął.
Złocisz drzewom ich fryzury,
gdy nad nimi płyną chmury
i jesiennym deszczem płaczą.

Nad Podlasiem lata szerszeń.
Kiedy się pod obłok zbliża,
jest dla niego coraz szersze,
coraz droższe od Paryża.

Na Podlasiu bez szerszenia,
bez pajęczych białych nici,
nic się jakoś nie zjesiennia,
jakby głos przyrody przycichł.

Na badyłu siedzi szerszeń
o jesieni pisze wiersze,
że jest złota, dobra. Przeto
lubmy go, gdy jest poeto!

Oczekiwanie

Gdy nad Rudnią śnieżyczka
tryśła pierwsza po zimie,
przyszła na świat księżniczka.
Joasia jej na imię.

Do księżniczki Joanny
przez las ciepły i wonny,
w śpiewie ptaków porannym,
jedzie powóz dwukonny.

A przy drodze dziewanny
chwieją się jeszcze senne.
Wkoło stawy, jak wanny
pełne wody promiennej,
zapraszają słońeczko
do kąpieli codziennej.
Złote łany nad rzeczką
rozszumiały się pszenne.

Czeka panna Joanna,
kiedy zjawi się rycerz.
Mgła nad rzeką, jak manna,
spływa z chmur na pszenicę.

- Asiu, rycerz przybędzie
pewną porą poranną,
gdy podrośniesz, gdy będziesz
dużą panną Joanną.

Cudowny kamień

W Zabłudowie w oka mgnieniu
szczęście rośnie na kamieniu.
Nie na każdym. Tylko jeden
może w radość zmienić biedę.
Trzeba na nim chwilkę spocząć,
po czym już nie wierzysz oczom.
Zdrowy stajesz się jak młodzian.
Nie wiesz, gdzie się smutek podział.
Ciężko wstać ci, bo kieszenie
walutowym ciężką mieniem.
W głowie mądrość tłucze w skronie.
W sercu wielka miłość płonie
do wszystkiego do każdego.
Skoro tak jest, to dlaczego
na cudownym tym kamieniu
nie siadają w swym cierpieniu
ludzie biedni, szczęścia głodni?
Czy tej łaski nie są godni?

Sprawa ta niełatwa wcale.
Kamień ten jest trudno znaleźć.

Kiedyś, kiedyś Matka Boska,
gdy zwiedzała w naszych wioskach
stare cerkwie i kościoły
przyszła też do Zabłudowa.
Na kamieniu siadła gołym.
Z głodu Ją bolała głowa.
Nikt się przy Niej nie zatrzymał.
Każdy sobą był zajęty,
a z północy szła już zima.
Dzień się zbliżał Wszystkich Świętych.

Raz ujrzano Ją z daleka
biedne dziecko, bo sierotka.
Dało chleba Jej i mleka.
- Że Cię Pani mogę spotkać,
to największe moje szczęście.
Nie mam matki, bądź nią dla mnie
i odwiedzaj mnie tu częściej.
- Pójdę dalej - rzekła Pani.
Ten przydrożny, zimny kamień
pozostawiam tobie w dani.
Kto ci w biedzie rękę poda,
temu kamień zdrowia doda.
Tylko ty go znaleźć możesz,
dobre dziecko, Szczęść ci Boże!

W Zabłudowie w oka mgnieniu
szczęście rośnie na kamieniu.
Nie na każdym. Tylko jeden
może w radość zmienić biedę.

Czukowie i Wiczowie

Na podlaskim pograniczu,
może nawet już od Mieszka,
wielu Czuków oraz Wiczów
w miastach oraz w wioskach mieszka,
jak na przykład pan Piesiewicz,
Wilczuk, Kończuk i Koniewicz,
Owczuk, Turczuk i Turewicz,
Żuczuk, Żabczuk i Żabowicz,
Kaczuk, Kurczuk i Kurowicz,
Pan Lulewicz człowiek światły,
który wydał ten zbiór wierszy
dla dorosłych i dla dzieci,
bardzo szybko, bo po pierwszym.

Dużo nazwisk, ku ozdobie,
nazwę zwierza nosi w sobie.

Żony Czuków to Czukowe
Żony Wiczów to Wiczowe.
A Wiczówny i Czukówny
- córki onych z pogranicza
nosząc piękno na obliczach,
wciąż nie mają sobie równych.
To zapewne powód główny,
że czupurny rodzaj męski
skraca żywot im panieński.

Wielu jest uczonych Czuków,
Wiczów pewnie jeszcze więcej.
Innych mędrców nie poszukuj,
bo urobisz sobie ręce,
bo szukając od nich większych,
rozum ci się może zmiękczyć!

Ja i ów poeta z Łubnik
podnosimy głowy dumni,
że do Czuków należymy,
że w nazwiskach też nosimy
nazwy zwierząt. On rzymskiego
lwa, ja - węża. I dlatego
tak nam droga jest przyroda -
szmery listków, śpiewy ptasie,
świeża zieleń, czysta woda -
wszystko to, co ma Podlasie!

Święty Jan

Święty Jan Ewangelista
ze świątyni zabłudowskiej
z łask proboszcza wciąż korzysta
i odwiedza Matkę Boską,
której w cerkwi jest ikona,
Jej uśpieniu poświęcona.
W tłumie można go rozpoznać
na podstawie kilku oznak.
To apostoł bardzo młody.
Nie ma wąsów ani brody.
Ma chłopięcy wyraz twarzy.
Z oczu widać, że wciąż marzy,
że gdy Chrystus znów powróci,
już się nikt nie będzie smucił,
że wśród zwierząt oraz ludzi
będzie pokój, że obudzi
Matkę Boską w Zabłudowie.
Jego to na apostoła
Chrystus jako Bóg i Człowiek
wprost z przedszkola nam powołał.
Wiedział, że najwięcej w świecie
wielkich świętych jest wśród dzieci.

Psie studia

Na Wydziale Psychologii
uczą się dwa psy buldogi,
nie pokątnie, ale prawnie,
w jakim mieście, nie ujawnię.
To kierunek niesłychanie
zgodny z ich upodobaniem.
Jak ukończą owe studia,
to każdego w wiosce kundla
zakasują swoją wiedzą.
- To magister, pan psycholog! -
tak o każdym z nich powiedzą.
I tak powie sam kynolog.
Skończy się im to psie życie
i się zacznie w dobrobycie.
Stary woźny na uczelni
chwali lata, które przeszły.
- Panie, teraz najzupełniej
studia nasze na psy zeszyły.

Kochane wnuczki

W Zabłudowie raz staruszek
najał się za dużo gruszek,
a rzecz miała się w adwencie.
Tu o prawdę się pokuszę
i słuchaczom wyznać muszę,
że staruszek był na rencie.
Miał trzy wnuczki i pamiętał,
dla tych pociech o prezentach,
by, jak dobry zwyczaj każe,
ukochane trzy dziewczęta
coś od dziadka miały w darze.
- Oh! - gruchnęły wnuczki płaczem -
Może umrzeć nam biedaczek!
- Szkoda Wam? - rzekł stryj Wincenty.
- Dziadka nie, lecz jego renty!

Przeżuwanie

Gdy się lipcowy dzień rozpołudnił,
krowy pokładły się koło Rudni.
Znane to w kraju są przeżuwacze.
Trawą wypchały żołądki żwacze.
Teraz przeżuwać trzeba ten pokarm.
Musi być każda gęba szeroka.
Żuchwy na lewo! Żuchwy na prawo!
Smakuje ślina zmieszana z trawą.
Teraz niech cisza panuje wokół!
W czas przeżuwania potrzebny spokój.
- Precz muchy, bąki, komarów mrowie!
Chcecie się napić smacznej krwi krowiej?
Nie wolno, błonko-skrzydła hołoto!
Precz ku biebrzańskim, torfowym błotom!
Wiedźcie, gdy cierpią te przeżuwacze,
To razem z nimi poeta płacze.
Daję ci słowo, podlaska krowo,
że choć cię Pan Bóg stworzył niemową,
rozumiem twoje pomrukiwanie.
Kiedyś Bóg Ojciec powierzył tobie,
gdy Syn się rodził nocą na sianie.
służbę w stajence z osłem przy żłobie.

Przeżuwaj w ciszy i chwal swoją Rudnię!
Przeżuwa z tobą swe przedpołudnie,
dzień zabłudowski - długi, lipcowy.
Leży na trawie obok twojej głowy.

Legenda

Gdzieś za starym Zabłudowem,
trochę na wschód i południe,
tam, gdzie lasy są olchowe,
przekroczywszy rzeczkę Rudnię,
znajdziesz staw, a w nim legendę,
co się ciągnie od stuleci,
tę, o której mówić będę
dla dorosłych oraz dzieci:

Kiedyś w naszych okolicach
żyła brzydka czarownica,
która dzieci lub dziewczęta
zamieniała w mig w zwierzęta.

Raz na Rudni most zadudnił
księżycową, srebrną nocą.
To w terenie tym bezludnym
jechał pewien król karocą
z dworem oraz piękną córką.
Usłyszawszy wiedźma turkot,
wyskoczyła spod mosteczka.
Widzi: w bryce król w koronie
siedzi strojny i dziewczeczka
jak aniołek na ikonie.
Rzekła wiedźma: - Ja nie zniosę! -
tych jej wdzięków pięknych, cudnych!
Ja ukarzę ją złym losem,
żeby piękną już nie była
i ją w żabę zamieniła,
i wrzuciła wprost do Rudni.
Odkładając miotłę na bok
rzekła wiedźma: - Będiesz żabą
w rzeczce tej, lub w jakimś stawie.
Gdy cię młodzian pocałuje,
ja z nieszczęścia cię wybawię
i z tej żaby odczaruję.

Siedzi żaba na grążelu.
- O czym marzy?
- Przyjacielu,
ze starego Zabłudowa,
po co masz gdzieś, tam wędrować,
żeby tu powrócić z żoną
z jakiejś wioski albo z miasta?
Pośród żab jest jedna taka,
co królowną za buziaka
będzie. Żoną też i basta!

Ballada o ślepym Wasylku

Wasylek - ślepy wśród braci,
cieszył się szczęściem w rodzinie,
lecz gdy rodziców utracił,
las był mu domem jedynie.

- Wynoś się od nas, kaleko!
krzyknęli bracia złowrogo.
Idź w świat szeroki, daleko,
hen ku rozstajnym gdzieś drogom!
Weź Matkę Boską Bolesną!
Ona zamożnym cię zrobi
i da ci ciszę tę leśną
w twoje władanie. Z choroby
twojej - nieszczęsnej ślepoty -
Ona wybawi wnet ciebie.
bo dla każdego sieroty
nagroda ponoć jest w niebie.

Szyderczo brzmiały słowa
jego niedobrych braci.
Wasylek w sercu je schował,
nie wierząc, że się wzbogaci,
że bohaterem będzie i panem.

Gdy się obudził poranek,
wziął biedak torbę i kostur.
Do torby włożył ikonę.
W czas poniewierki i postu
będzie miał pewną obronę.

W nieznanym leśnym ostępach
żył w swej niedoli i biedzie.
Braćmi mu były zwierzęta:
żubry, jelenie, niedźwiedzie.

Raz, gdy w źródełku, w tym borze,
umył swe oczy bolące,
krzyknął: - Ja widzę, mój Boże,
drzewa, kolory i słońce!

Tulił do serca ikonę
szczęśliwy odtąd Wasylek.
Rósł jak te dęby zielone
w swojej mądrości i sile.

Zapraszał chorych do źródła,
nawet zranionych rycerzy,
którzy tu przyszli na szczudłach
w cud świętej wody uwierzyć.

Poznał tę puszcę szeroką
od jej obrzeży do głębi.
Zaufał światłom i mrokom,
strzegących puszczy tajemnic.

Pogańskie wojska z północy
chciały kraj w zgliszczach pograć.
Szukał od Rusi pomocy
ów Leszek Biały - nasz książę.

Wasylek wojska zbratane,
po znanych ścieżkach i drogach,
wywiódł wszystkie nad ranem
dokładnie na tyły wroga.

Bitwa szalała zacięta.
- Do nas zwycięstwo należy! -
ktoś krzyknął.
Gdzie woda święta,
chowano naszych rycerzy.

Na tę pamiątkę dwa krzyże,
przy leśnej, świętej studziencie,
Tej postawiono w podzięce,
co z wysokości na niżej
zeszła w najświętszej ikonie.
Krzyż prawosławny, a obok
krzyż katolicki - w tej stronie -
znaczą odwieczną tu sobą
zgodę, że każdy jest bratem,
że Bóg jest jeden nad światem.

Wasylek dostał w nagrodę
puszczę wzrokiem nie objętą,
zwierzęta drzewa i... wodę
jak ta ikona święta.

Dwór pobudował ogromny
dla siebie, wnuków, dla kilku
pokoleń. Dla nas potomnych
zostawił wioskę Wasilków.

Są teraz cztery tu krzyże
w wiosce, co zwie się Studzianki.
- Popatrz na górze, tam wyżej,
obok kościoła, przed gankiem,
stoi tych krzyży tysiące
przeróżnych: takich i takich,
ale dla Boga jednakich,
bo w jedno niebo patrzących!

U mistrza Wołodzi

Nad Narwią, w wiosce Kaniuki,
spod dłuta mistrza Wołodzi,
dzieło rzeźbiarskiej sztuki
na światło dzienne wychodzi.

Wskrzeszają jego dłonie
biblijne, święte postacie.
Mojżesz w rogatej koronie
w wiejskiej zjawia się chacie.

Ten, co na sobie ma skórę
wielbłądzą - prorok Jan Chrzciciel -
idzie nad Jordan z kosturem
chrzcić lud na nowe życie.

- Janie Chrzcicielu, nasz Janie,
nad Jordan bardzo daleko.
Lepiej, gdy u nas zostaniesz;
nad polską ochrzysz nas rzeką.
Spójrz, tuż za oknem, na łąkach,
rodzinna Narew się kręci.
Grzeszny się ludek tu błąka,
lecz obok niego są święci.
Jeśliby wskrzesić ich cudem
dało się z gleby, spod darni,
pomogliby ci ten ludek
chrzcić wodą z Bugu i Narwi.

A ci łysi i brodaci
to są dwaj apostołowie.
Jeden z tych rodzonych braci
miecz zostawił w Zabłudowie.

A tu długi rząd prostaków:
tropicieli, osaczników,
łowczych, strzelców i flisaków,
różnych fachów rzemieślników:
tkaczy, krawców, kołodziejów,

cieśli, zdunów i bartników,
chłopów, którzy z płachty sieją
i królewskich urzędników.
Tu dzieciaków jakichś kupka.
Tam na targu śpi przekupka.
A tu w karczmie stary Jankiel
szlachcicowi leje w szklanke.
Jest nadzwyczaj dziś uprzejmy.
Gość ten może zerwać sejmik.
Trzeba zatem go ugłaskać.
- Pijże, waćpan, jeśli łaska!

Ileż jest tu dzikich zwierząt!
Tu niedźwiedzie zęby szczerzą.
Chytra kuna, a tu sowa,
wilk, rosomak, dzik, a łosie
dumnie niosą na swych głowach
swe poroża, a po rosie
idzie czapla i się garbi.
Będzie ryby łowić w Narwi.
Tu jelenie, żubry, tury
patrzą na to wszystko z góry.
Są królami puszczy podlaskich.
Niech wiewiórkom służą łaski
za królestwo i dzieciętom,
pola, łąki zaś - sokołom!

- Co to za postać w koronie,
w dostojnym miejscu na tronie?
- To Jezus Chrystus cierpiący!
- Boże, Boże Wszechmogący,
kto Go tak strasznie umęczył?
Czemu nie płacze, nie jęczy?
Jakiż On biedny, mizerny,
jak ten podlaski unita!
Koronę ciężką ma z cierni.
O litość ludzką nie pyta.

Artysto, który tu drewno
dajesz ludziom na ciało,
odwiedzę cię znów na pewno,
bom się napatrzył za mało.

W Zabłudowskiej bibliotece

Nad Zabłudowem niebo pogodne
nocą rozjaśnia srebrem planety.
Psyt! Idzie północ, księżyc na drobne
rozmienia się i lecą monety.

Lecą przez komin srebrne pieniądze
do biblioteki, prosto do kasy.
Będą dla dzieci na nowe książki,
na sprzęt sportowy, na adidasy.

Tyle pieniążków, jakby je nasiał!
Codziennie zbiera je pani Jasia,
która najmłodszym dzieciom wyjaśnia,
że często w bajkach, albo też w baśniach,
na dobre cele, dla nich jedynie,
strumień pieniążków do kasy płynie.

Pani ta umie, gdy jest potrzeba,
ściągnąć dukaty z gwiazdnego nieba.
Wierzcie, że właśnie za te dukaty
tę barwną książkę wczoraj wydano,
którą dorosłym i dzieciom skrzaty
będą do łóżka kłaść na dobranoc.

Opowieść o niedobrej niewieście

Kiedyś Pan Jezus z uczniami dwoma
po zabłudowskiej ziemi wędrował.
Ludzie krzżeli się po swych domach.
Łakami pełzła mgła wieczorowa.

Weszli do chaty. W dzieży jest ciasto!
Piec płonie żarem, jak ta pochodnia.
- Upiecz podpłomyk dla nas, niewiasto,
bo nie jedliśmy nic od tygodnia!

Bierze niewiasta garsteczkę ciasta,
nie więcej chyba jak dla krasnala.
Cud w chacie jakiś w tej chwili nastął,
bo się z tej garstki bochen rozwala
na cały piec ten, jak drzewa kłoda.
- Mniejszy upiekę, tego mi szkoda! -
rzekła i wzięła ciasta napałek.
I znów się zdarzył cud z owym ciastem.
Znowu się upiekł jak balia bochen.
- Mniejszy upiekę, ten dla mnie będzie.
Wody do ciasta doleję trochę.
Znów bochen wyrósł na cztery piędzie.

Rzekła do Gości niewiasta sknera:
- Idźcie naprzeciw do mej sąsiadki!
Ona też piecze bochenki teraz,
to was nakarmi, jak swoje dziatki.

Powiedział Jezus: - W sercu masz kamień.
Człowieczej twarzy nie jesteś godna.
W ptaka zamieniam cię - w brzydką kanię.
Będiesz przez całe życie wciąż głodna.
Z małego listka będziesz pić wodę.
Będiesz jej pragnąć i sknerowato
będziesz piszczała, gdy w skwarne lato
na słotę będę zmieniał pogodę.

Święta Góra Grabarka

Księżyc na nieba głębinie
jak łódka wisi nad parkiem.
Zaraz daleko popłynie,
nad Świętą Górę Grabarkę.
Na jego rogu koszyczek
zwisą jak srebrny sopelek.
Tysiąc dziecięcych w nim życzeń.
Próśb i zapytań w nim wiele.
Tysiąc jest także krzyżyków
cerkiewnych oraz kościelnych,
skleconych z łez i patyków,
z modlitw i pieśni niedzielnych
tych dzieci, które nie mogą
przybyć tu jako pielgrzymi.
Niemoc zabrała ich nogom
siłę.

- O, Mario! O, przyjmij
jak dar serdeczny te krzyże!
I przyjmij poety te słowa,
który Ci wierność w czas przyrzekł,
gdyś mu moc dała w okowach.
Krzyżyki na Górę spadną,
na krzyże te ze stuleci.
Uproś, niech Syn Twój wszechwładną
wołą uzdrowi te dzieci!

Ligawki

Od Nurca, Bugu, Narwi i Rudni
granie się niesie hen, ku przestworzom.
To, o brzeg wsparte kamiennych studni,
ligawki pieśni z nimi współtworzą.

To archanielskie płynie orędzie,
że wielki Zbawca spuszczoney będzie
z wysokich niebios na nasze niwy,
że świat bez grzechów będzie szczęśliwy.

Łkają ligawki w adwencie rzewnie
głosem zamkniętej duszy w ich drewnie.
W kościołach płoną świece roratnie.
Kiedyś to będą dni już ostatnie,
gdy aniołowie odtrąbią koniec
starego świata. Gdy na ambonie
Chrystus oznajmi: - Nowy świat wskrzeszam!,
gdy z mogił wyjdzie powstańców rzesza,
wtedy Moniuszko wstanie i powie:
- Weźcie ligawki te, aniołowie,
które są w graniu wprost niebosiężne,
lepsze niż wasze trąby mosiężne.

Wierzymy przeto, że w owym czasie
gdy szczęśliwości zabłyszczą zorze,
to na Mazowsze i na Podlasie
nasamprzód przyjdzie Królestwo Boże.

Rozmowa z krową

Raz wieczorem w Zabłudowie
rozboleła serce krowie.
Tłucze się w niej i kołacze.
- Jestem starym przeżuwaczem,
stąd ta boleść! - rzekła krowa.
Piecze mnie nad mostkiem, piecze,
jakby ktoś mnie przebić mieczem
chciał, lub w poprzek przepiłować.

Jan lekarzem był od zwierząt.
Do tej pory ludzie wierzą,
że zdolności miał tak wiele
do leczenia już od dziecka,
jak ten Chiron w końskim cieple,
co go sławi ludność grecka.

Poszła krowa do lekarza.
Rzekł pan doktor: - To się zdarza,
że serduszko krowę boli,
gdy się naje mimo woli
gwoździ z sieczką albo sianem.

Rzekła krowa: - Niesłuchanie,
żebym była taka głupia!
Język by mi w mig osłupiał,
gdyby poczuł gwóźdź, lub kamyk,
jak się wkradł do ustnej jamy.

Rzekł pan doktor: - Koń i owca
(choćby ta spod Ciechanowca)
mają wargi tak ruchliwe,
że niczego zjeść z żeliwem
nie przydarza się im nigdy.
Więc nie czynią sercu krzywdy.
No, a pani, pani krowo,
zjadasz pokarm odruchowo,
nierozważnie bez namysłu,
bo ci brak jednego zmysłu
wyczuwania w ustnej jamie,
co jest obce w twym pokarmie.

Rzekła krowa: - Dziwne rzeczy!
Lecz nie mogę ci zaprzeczyć.
Tyś jest doktor i masz rację!
Ja prostaczka, lecz twój pacjent.
Czy ten gwóźdź mi wyjąć możesz,
czy pomożesz mi, doktorze?

Rzekł pan doktor: gwóźdź do serca
pcha się jak ten zbój morderca,
przebijając wszystko srodze,
co przeszkadza mu na drodze.
Trwaj w nadziei, nie trać ducha!
Jutro zajrzę ci do brzucha..
Bez zamętu i rwetesu,
przy pomocy, spójrz, magnesu,
wyciągniemy to żelastwo.
Potem będzie za lekarstwo
smaczna zupa, w której krupa
leczy świetnie, gdy ktoś chory.
Teraz wracaj do obory!
Spójrz, pacjentów czeka kupa!

Raz wieczorem w Zabłudowie
rozboleła serce krowie.
Lecz nadzieję miała słodką,
którą dał mu Jan pan doktor.

Zima

Białe pola!
Biła nocka
białą grzywę jeży.

Białym koniem
biała zima
mknie do Białowieży.

W Białymstoku,
białą nocą
białym piórem piszę.

Wiersz ten miał być
także biały,
ale mi nie wyszedł.

Spis treści

Gdzie leży Zabłudów?.....	9
Rudnia.....	11
Baba i diabeł.....	12
Ananasy.....	13
Żuki.....	14
Zaczarowany ogród.....	15
Kamienne książki.....	18
Szerszeń.....	20
Oczekiwanie.....	22
Cudowny kamień.....	24
Czukowie i Wiczowie.....	26
Święty Jan.....	28
Psie studia.....	29
Kochane wnuczki.....	30
Przeżuwanie.....	32
Legenda.....	34
Ballada o ślepym Wasylku.....	36
U mistrza Wołodzi.....	40
W zabłudowskiej bibliotece.....	42
Opowieść o niedobrej niewieście.....	43
Święta Góra Grabarka.....	45
Ligawki.....	46
Rozmowa z krową.....	47
Zima.....	49